

Uwaga: niedawno wprowadzono na tej stronie zmiany w oryginalnej wersji

angielski

językowej [pt](#). Strona w wybranej przez Ciebie wersji językowej jest obecnie tłumaczona przez nasze służby tłumaczeniowe.

Do tej pory przetłumaczono ją na następujące języki: [en](#)

Swipe to change

Prawo spadkowe

Portugalia

To zestawienie informacyjne zostało opracowane we współpracy z Radą Notariatów Unii Europejskiej (CNUE).

1 W jaki sposób dokonuje się rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci (testament, testament wspólny, umowa dotycząca dziedziczenia)?

Rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci można dokonać na dwa sposoby: (i) za pomocą testamentu; (ii) za pomocą umowy.

(i) Testament

Testament to dokument osobisty, który nie może zostać sporządzony przez pełnomocnika.

Sporządzanie testamentów wspólnych, tj. testamentów sporządzanych przez co najmniej dwie osoby w tym samym dokumencie, w których wskazują one osobę trzecią albo siebie nawzajem jako swoich spadkobierców, jest zakazane.

Testament stanowi oświadczenie woli jednej strony, które nie musi być adresowane do określonej innej osoby ani nie musi być podane tej osobie do wiadomości. Testament można w każdej chwili odwołać, a składniki majątku przechodzą na spadkobierców lub zapisobierców dopiero po śmierci spadkodawcy.

Wyróżnia się testamenty zwykłe i testamenty szczególne.

Za testamenty zwykłe uznaje się: testamenty notarialne (*testamento público*) i testamenty zwykłe (*testamento cerrado*).

Testament notarialny sporządza notariusz i wpisuje go do swojego rejestru.

Testament zwykły sporządza i podpisuje spadkodawca lub inna osoba na polecenie spadkodawcy, przy czym taki testament musi zostać zatwierdzony przez notariusza. Testament zwykły może być przechowywany przez spadkodawcę lub osobę trzecią bądź może zostać oddany na przechowanie notariuszowi.

Osoba znajdującą się w posiadaniu testamentu zwykłego musi ujawnić taki testament w terminie trzech dni od dnia, w którym dowie się o śmierci spadkodawcy; w przypadku niewywiązania się z tego obowiązku osoba ta będzie ponosiła odpowiedzialność za wszelkie spowodowane tym straty lub szkody, a jeżeli sama jest spadkobiercą, może utracić zdolność do dziedziczenia wskutek uznania jej za niegodną dziedziczenia.

Prawo przewiduje następujące rodzaje testamentów szczególnych: testamenty wojskowe, testamenty sporządzone na pokładzie statku morskiego, testamenty sporządzone na pokładzie statku powietrznego i testamenty sporządzone w czasie stanu nadzwyczajnego. Testament można sporządzić w jednej z tych szczególnych form wyłącznie w przypadku wystąpienia określonych wyjątkowych okoliczności przewidzianych w przepisach prawa. Tego rodzaju testamenty są nieważne po upływie dwóch miesięcy od ustania przyczyny, która uniemożliwiała spadkodawcy sporządzenie testamentu w zwykłej formie.

Zgodnie z ustawodawstwem portugalskim obywatel Portugalii przebywający za granicą może sporządzić testament szczególny zgodnie z przepisami prawa państwa trzeciego. Testament taki wywołuje skutek prawny w Portugalii, jeżeli zostanie urzędowo sporządzony lub zatwierdzony.

(ii) Umowa

W portugalskim systemie prawnym w wyjątkowych przypadkach dopuszcza się możliwość dziedziczenia na mocy umowy. Tego rodzaju dziedziczenie może nastąpić na mocy umów o spadek lub darowizn na rzecz małżonków, które stają się skuteczne po śmierci darczyńcy. Aby były ważne, zarówno umowy o spadek, jak i darowizny na rzecz małżonków na wypadek śmierci muszą zostać uwzględnione w umowie majątkowej małżeńskiej.

Co do zasady dziedziczenie na mocy umowy jest jednak zakazane. W związku z tym zasadniczo zawieranie umów o spadek jest zakazane pod rygorem nieważności. Darowizny na wypadek śmierci są również zakazane, przy czym nie są one uznawane za nieważne, ale raczej stają się z mocy prawa rozrządzeniami testamentowymi, które można w każdej chwili odwołać.

Przepisy prawa uznają ważność, w drodze wyjątku, dwóch rodzajów umów o spadek: a) umowy, na mocy której współmałżonek lub osoba trzecia powołuje dowolnego z małżonków na swojego spadkobiercę lub zapisobiercę; b) umowy, na mocy której dowolne z małżonków powołuje osobę trzecią na swojego spadkobiercę lub zapisobiercę. Różnica między spadkobiercą i zapisobiercą została wyjaśniona poniżej w odpowiedzi na pytanie „W jaki sposób i kiedy dany podmiot staje się spadkobiercą lub zapisobiercą?”.

Ważne umowy o spadek stają się skuteczne dopiero po śmierci spadkodawcy. Umowy, o której mowa w lit. a) powyżej, nie można jednak jednostronnie odwołać po jej zatwierdzeniu, a spadkodawca, dopóki pozostaje przy życiu, nie może działać na szkodę spadkobiercy poprzez dokonywanie nieodpłatnych rozporządzeń majątkiem. Umowę o spadek, o której mowa w lit. b) powyżej, można w każdej chwili odwołać, jeżeli osoba trzecia nie była stroną zatwierdzającą umowę majątkową małżeńską.

Poza tymi dwoma rodzajami umów o spadek prawo uznaje również ważność darowizn na rzecz małżonków na wypadek śmierci. Tego rodzaju darowizny są dokonywane na rzecz jednego z małżonków przez drugiego małżonka lub osobę trzecią. Darowizna na rzecz małżonków na wypadek śmierci podlega przepisom mającym zastosowanie do umów o spadek i musi zostać uwzględniona w umowie majątkowej małżeńskiej.

Uwaga:

W portugalskim prawie przewidziano dwa rodzaje dziedziczenia. Jednym z nich jest dziedziczenie dobrowolne – na mocy testamentu lub umowy – o którym była już mowa w odpowiedzi na to pytanie. Drugi rodzaj to dziedziczenie z mocy prawa – dziedziczenie ustawowe lub rezerwa spadkowa – które zostanie omówione w odpowiedziach na pytania „Czy istnieją jakieś ograniczenia dotyczące rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci (np. zachówek)?” i „W przypadku braku rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci – kto jest uprawniony do dziedziczenia i w jakich częściach?”.

Dziedziczenie dobrowolne odbywa się na podstawie oświadczenia woli spadkodawcy, które może przyjąć formę testamentu lub umowy.

Dziedziczenie z mocy prawa odbywa się zgodnie z ustawą. W przypadku gdy wynika ono bezpośrednio z przepisów ustawy i nie może zostać zmienione rozrządzeniem spadkodawcy, mówi się o udziale obowiązkowym w ramach systemu rezerwy spadkowej (*sucessão legítima*). Natomiast w przypadku gdy wynika ono z przepisów ustawy, ale może zostać zmienione rozrządzeniami spadkodawcy, wówczas określa się je mianem dziedziczenia ustawowego (*sucessão legítima*).

2 Czy należy ten dokument zarejestrować, a jeżeli tak, w jaki sposób?

Co do zasady rozrządzenia na wypadek śmierci nie wymagają wpisu do rejestru.

Istnieją jednak pewne wyjątki od tej reguły, które zostały ustanowione w różnych przepisach prawa. Rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci wymagają wpisu do rejestru między innymi w takich przypadkach jak: (i) preferencyjne rozrządzenia testamentowe, którym nadaje się pełny skutek prawny; (ii) ustanowienie przywileju (*apanágio*) i jego zmiany; (iii) obowiązek zaliczenia darowizn na schedę spadkową; (iv) umowy majątkowe małżeńskie.

W przypadkach wskazanych w ppkt (i), (ii) i (iii) powyżej strony czynne i bierne stosunku prawnego, osoby mające interes w dokonaniu wpisu w rejestrze lub osoby zobowiązane z mocy prawa do dokonania wpisu w rejestrze muszą dokonać wpisu w wydziale ksiąg wieczystych (*Conservatórias do Registo Predial*) (w niektórych przypadkach oficjalnego wpisu w rejestrze dokonują sądy, prokuratura lub sam urzędnik stanu cywilnego). Wpis w rejestrze zawiera opis nieruchomości, opis stanu faktycznego oraz uwagi i adnotacje dotyczące określonych okoliczności.

W przypadku wskazanym w ppkt (iv) rejestracji dokonuje się w urzędach stanu cywilnego (*Conservatórias do Registo Civil*) w postaci wpisu lub adnotacji na podstawie oświadczenia złożonego przez strony. W takiej sytuacji w procesie rejestracji mogą również uczestniczyć osoby, na które ten fakt ma bezpośredni wpływ lub których zgoda jest wymagana do pełnej skuteczności rejestracji.

Uwaga:

Przywilej (*apanágio*) oznacza prawo pozostającej przy życiu wdowy lub pozostającego przy życiu wdowca do otrzymywania świadczeń wypłacanych ze środków pozostawionych przez spadkodawcę.

Zaliczenie na schedę spadkową oznacza przekazanie przez zstępnych mających nadzieję na odziedziczenie spadku składników majątku lub papierów wartościowych otrzymanych od wstępnego.

3 Czy istnieją jakieś ograniczenia dotyczące rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci (np. zachówek)?

Tak, w ustawodawstwie portugalskim przewidziano instytucję rezerwy spadkowej (*legítima*), która ogranicza swobodę rozrządzania majątkiem na wypadek śmierci. Udział obowiązkowy w ramach systemu rezerwy spadkowej stanowi tę część majątku, którą spadkodawca nie może swobodnie rozrządzać, ponieważ z mocy prawa jest ona przewidziana dla osób do niej uprawnionych. Rezerwa spadkowa jest formą dziedziczenia z mocy prawa, przy czym spadkodawca nie może wyłączyć jej swoim rozrządzeniem.

Spadkobiercy konieczni (*herdeiros legítimos*), czyli osoby uprawnione do udziału obowiązkowego, to małżonek, zstępni i wstępni. Małżonek i zstępni należą do pierwszej grupy spadkobierców. W przypadku braku zstępnych dziedziczą małżonek i wstępni.

Przy ustalaniu, którymi składnikami majątku spadkodawca nie może rozrządzać (udział obowiązkowy), stosuje się następujące zasady:

małżonkowi i dzieciom spadkodawcy przysługuje udział obowiązkowy w wysokości dwóch trzecich spadku;

jeżeli spadkodawca nie pozostawił zstępnych ani wstępnych, małżonkowi przysługuje udział obowiązkowy w wysokości połowy spadku;

jeżeli spadkodawca nie pozostawił małżonka, ale pozostawił dzieci, udział obowiązkowy stanowi połowę spadku, jeżeli spadkodawca pozostawił tylko jedno dziecko, albo dwie trzecie spadku, jeżeli pozostawił dwoje lub większą liczbę dzieci;

udział obowiązkowy przysługujący zstępnym drugiego stopnia oraz zstępnym dalszych stopniem odpowiada wysokości udziału w spadku, który przypadłby ich wstępnym;

w przypadku braku zstępnych małżonkowi i wstępnym spadkodawcy przysługuje udział obowiązkowy w wysokości dwóch trzecich spadku;

jeżeli spadkodawca nie pozostawił zstępnych ani pozostającego przy życiu małżonka, rodzice są uprawnieni do udziału obowiązkowego w wysokości połowy spadku; jeżeli dziedziczą wstępni drugiego stopnia oraz wstępni dalszego stopnia, przysługuje im udział obowiązkowy w wysokości jednej trzeciej spadku.

Uwaga:

Jeżeli w chwili śmierci spadkodawcy małżonkowie są rozwiedzeni lub pozostają w separacji sądowej orzeczonej na mocy prawomocnego wyroku sądu lub na mocy wyroku, który miał się wkrótce uprawomocnić, małżonek zmarłego nie zostaje powołany do dziedziczenia. Jeżeli w chwili śmierci spadkodawcy przed sądem toczy się postępowanie o orzeczenie rozwodu lub separacji sądowej, spadkobiercy mogą kontynuować takie postępowanie do celów związanych z dziedziczeniem. Jeżeli w wyniku takiego postępowania sąd orzeknie rozwód lub separację, małżonek zmarłego nie zostaje powołany do dziedziczenia.

4 W przypadku braku rozrządzenia majątkiem na wypadek śmierci – kto jest uprawniony do dziedziczenia i w jakich częściach?

Jeżeli zmarły nie dokonał ważnego i skutecznego rozrządzenia całością lub częścią majątku, który ma zostać podzielony po jego śmierci, wówczas dziedziczą osoby powołane do spadku na podstawie ustawy. Jest to tzw. dziedziczenie ustawowe będące formą dziedziczenia z mocy prawa, które może zostać zmienione rozrządzeniami spadkodawcy.

Spadkobiercami ustawowymi są małżonek, krewni i Skarb Państwa w następującej kolejności: a) małżonek i zstępni; b) małżonek i wstępni; c) rodzeństwo i zstępni rodzeństwa; d) inni krewni w linii bocznej do czwartego stopnia włącznie; e) Skarb Państwa.

5 Jaki organ jest właściwy:

Właściwość w sprawach związanych z dziedziczeniem zależy od charakteru postępowania spadkowego (przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza) czy też nie (proste przyjęcie spadku).

W spornych postępowaniach spadkowych właściwym organem są notariusze i sądy. W sprawach, o których mowa w art. 1083 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego (np. spadkobiercy, których miejsce pobytu jest nieznane, spadkobiercy niemający zdolności do czynności prawnych, spis inwentarza wymagany przez prokuraturę), należy przeprowadzić sądowy spis inwentarza. W pozostałych przypadkach zainteresowane osoby mogą zdecydować, czy chcą złożyć spis inwentarza u notariusza, czy w sądzie.

Notariusze i urzędnicy rejestrowi (*Conservatórias dos Registos*) są również właściwi w niespornych postępowaniach spadkowych. Są oni uprawnieni do wydawania poświadczeń/aktów dziedziczenia i dokonują działu spadku.

Poświadczając dokument prywatny, prawnik (advokat lub *solicitador*) może dokonać działu spadku w sprawach niespornych, ale nie jest uprawniony do udzielenia spadkobiercom pełnomocnictwa.

5.1 w sprawach dziedziczenia?

Jeżeli zaistniał spór co do spadku, sąd lub notariusz mogą przeprowadzić spis inwentarza zgodnie z przepisami art. 1083 kodeksu postępowania cywilnego.

W przypadku prostego przyjęcia spadku przeprowadzenie postępowania spadkowego nie jest konieczne. W takiej sytuacji spadkobiercy i zapisobiercy dokonują likwidacji i działu spadku za porozumieniem, bez konieczności wszczęcia postępowania z udziałem notariusza lub sądu.

W przypadku gdy spadek ma zostać objęty przez Skarb Państwa, przed sądem przeprowadza się odpowiednie postępowanie szczególne w sprawie likwidacji spadku na rzecz Skarbu Państwa (art. 2152–2155 kodeksu cywilnego).

Jeżeli nie zaistniał spór co do spadku, organami właściwymi są notariusze, urzędy stanu cywilnego i wydziały ksiąg wieczystych, niezależnie od właściwości miejscowej. Zainteresowane strony mogą zatem wybrać organ, przed którym chcą dokonać stosownych czynności, bez ograniczeń terytorialnych.

Jeżeli nie zaistniał spór co do spadku, działu spadku może dokonać dowolny prawnik (adwokat lub *solicitador*) w kraju, pod warunkiem że wcześniej uzyskano poświadczenie dziedziczenia zgodnie z wymogami (wydane np. przez notariusza lub urzędnika stanu cywilnego)

5.2 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu spadku?

5.3 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu zapisu?

5.4 do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu zachowku?

Jeżeli chodzi o organ właściwy do przyjęcia oświadczenia o przyjęciu lub odrzuceniu spadku bądź oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu zapisu zwykłego, nie ma istotnych różnic między zapisem zwykłym a spadkiem ani między dziedziczeniem z mocy prawa a dziedziczeniem dobrowolnym. Dlatego też odpowiedź na powyższe trzy pytania jest taka sama.

Jeżeli spadek przyjęto z dobrodziejstwem inwentarza, oświadczenie o jego przyjęciu składa się w postępowaniu mającym na celu sporządzenie spisu inwentarza. W takim przypadku organem właściwym do odebrania oświadczenia o przyjęciu spadku jest sąd lub notariusz.

Aby przyjąć spadek z dobrodziejstwem inwentarza, należy wnieść wniosek o wszczęcie postępowania mającego na celu sporządzenie spisu inwentarza lub przyłączyć się do toczącego się już postępowania.

Spadek można również przyjąć w drodze prostego przyjęcia – w takim przypadku przyjęcie i dział spadku odbywa się bez konieczności sporządzenia spisu inwentarza.

Przepisy regulujące przyjęcie spadku stosuje się również do przyjęcia zapisu zwykłego. Różnica między powołaniem do dziedziczenia a otrzymaniem zapisu zwykłego została wyjaśniona w odpowiedzi na kolejne pytanie.

Jeżeli wszczęto postępowanie mające na celu sporządzenie spisu inwentarza, należy złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku lub załączyć takie oświadczenie do akt sprawy. W takim przypadku organem właściwym do odebrania oświadczenia o odrzuceniu spadku jest sąd lub notariusz.

Oświadczenie o odrzuceniu spadku musi przyjąć formę aktu notarialnego albo poświadczanego notarialnie dokumentu prywatnego, jeżeli w skład masy spadkowej wchodzi składniki majątku, w przypadku zbycia których przepisy prawne wymagają dochowania jednej z tych form; w innych przypadkach – oświadczenie może przyjąć formę dokumentu prywatnego.

Przyjęcie lub odrzucenie spadku bądź zapisu zwykłego stanowi jednostronną czynność prawną, której nie można podważyć, tj. stanowi czynność podejmowaną w drodze złożenia oświadczenia woli przez osobę powołaną do dziedziczenia bądź osobę mającą otrzymać zapis zwykły, które nie musi zostać skierowane do określonej osoby ani podane do wiadomości tej osoby.

W przypadku spadku nieobjętego zainteresowane strony lub prokuratura mogą zwrócić się do sądu o powiadomienie spadkobiercy, tak aby ten mógł przyjąć lub odrzucić spadek (art. 1039–1041 kodeksu postępowania cywilnego). W tej sytuacji organem właściwym do odebrania oświadczenia o przyjęciu spadku jest sąd. Spadek uznaje się za nieobjęty do chwili jego przyjęcia lub do chwili uznania, że przypada Skarbowi Państwa.

6 Proszę krótko opisać postępowanie spadkowe na podstawie prawa krajowego, w tym dział spadku i podział składników majątku (w tym informacje, czy postępowanie spadkowe jest wszczynane z urzędu przez sąd lub inny właściwy organ)

Przebieg postępowania zależy od tego, czy postępowanie ma charakter sporny.

SPORNE POSTĘPOWANIE SPADKOWE

Celem postępowania w sprawie inwentaryzacji spadku jest: dokonanie działu spadku w celu zniesienia współwłasności; sporządzenie inwentarza majątku spadkowego, jeżeli jego dział nie jest konieczny; w razie potrzeby – likwidacja masy spadkowej (art. 1082 kodeksu postępowania cywilnego).

Spis inwentarza dokonywany w sądzie przybiera formę sądowego spisu inwentarza, określoną w tytule XVI księgi V kodeksu postępowania cywilnego (art. 1082–1129). Wewnątrzkrajową właściwość miejscową sądów krajowych określa się zgodnie z łącznikami określonymi w art. 72A kodeksu postępowania cywilnego.

Główne etapy sporządzania sądowego spisu inwentarza: (i) pierwotny wniosek; (ii) sprzeciwy i weryfikacja zobowiązań; (iii) wstępne przesłuchanie zainteresowanych stron; (iv) identyfikacja i wezwanie zainteresowanych stron; (v) odliczenie zapisów i darowizn przekraczających rozrządzalną część spadku; (vi) oświadczenie o działale spadku i orzeczenie zatwierdzające dział spadku. Po wydaniu orzeczenia można dokonać unieważnienia lub zmiany działu spadku, dodatkowego działu lub przydzielenia udziału w spadku przeoczonemu spadkobiercy.

W przypadku gdy spis inwentarza sporządzany jest przed notariuszem, przyjmuje on formę notarialnego spisu inwentarza, o którym mowa w załączniku do ustawy nr 117/2019 z dnia 13 września 2019 r. odsyłającym do niezbędnych zmian w tytule XVI księgi V kodeksu postępowania cywilnego.

Zgodnie z art. 1–5 załącznika do ustawy nr 117/2019: Portugalska Izba Notarialna publikuje wykaz notariuszy, przed którymi można sporządzić spis inwentarza (www.notarios.pt). Mimo że podjęcie odpowiednich działań w przypadku notarialnego spisu inwentarza jest zadaniem notariusza, orzeczenie zatwierdzające spis wydaje sąd, do którego w tym celu daną sprawę się kieruje, bez uszczerbku dla wszelkich innych kwestii, które notariusz może skierować do rozstrzygnięcia orzeczeniem sądu. Wydawanie orzeczeń w sprawie środków zaskarżenia wniesionych w toku postępowania u notariusza jest zadaniem sądu. Strony mają swobodę wyboru kancelarii notarialnej, w której przeprowadzone zostanie postępowanie w sprawie sporządzenia spisu inwentarza, o ile istnieje odpowiednie powiązanie ze spadkiem (np. kancelaria notarialna zlokalizowana w gminie, w której otwarto spadek lub w której zlokalizowane są składniki majątku, lub w której mieszka większość zainteresowanych stron).

NIESPORNE POSTĘPOWANIE SPADKOWE

Zainteresowana strona może dopełnić formalności przed notariuszem lub urzędnikiem stanu cywilnego. Wszystkie sprawy związane z dziedziczeniem można uregulować w ramach systemu pojedynczego okienka – poczynwszy od otrzymania poświadczenia/aktu dziedziczenia, a skończywszy na sporządzeniu ostatecznej wersji spisu składników majątku po dokonaniu działu spadku.

Ewentualnie po otrzymaniu poświadczenia/aktu dziedziczenia w kancelarii notarialnej lub w urzędzie stanu cywilnego zainteresowane strony mogą dokonać działu spadku na mocy dokumentu prywatnego poświadzonego w obecności adwokata lub niezależnego specjalisty świadczącego usługi prawne (*solicitador*).

7 W jaki sposób i kiedy dany podmiot staje się spadkobiercą lub zapisobiercą?

Spadkobiercy dziedziczą spadek pozostawiony przez spadkodawcę w całości lub w części, tj. dziedziczone przez nich składniki majątku nie są określone z wyprzedzeniem.

Natomiast zapisobiercy dziedziczą konkretne składniki majątku lub określone papiery wartościowe.

Prawo do dziedziczenia w przypadku dziedziczenia z mocy prawa wynika z obowiązujących przepisów. Prawo do dziedziczenia w ramach dziedziczenia dobrowolnego wynika z oświadczenia woli spadkodawcy. Zarówno w przypadku dziedziczenia z mocy prawa, jak i dziedziczenia dobrowolnego spadkobiercy mogą uzyskać status spadkobierców lub zapisobierców.

8 Czy spadkobiercy odpowiadają za długi spadkowe, a jeżeli tak, na jakich warunkach?

Jeżeli spadek został przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza, spadkobierca odpowiada za długi spadkodawcy oraz ma obowiązek uregulować inne opłaty spadkowe wyłącznie do wartości składników majątku wymienionych w spisie inwentarza, chyba że wierzyciele lub zapisobiercy wykażą istnienie innych

składników majątku. Jeżeli sporządzono spis inwentarza, odpowiedzialność za wykazanie istnienia innych składników majątku spoczywa na wierzycielach lub zapisobiercach.

W przypadku prostego przyjęcia spadku zakres odpowiedzialności za długi i inne opłaty spadkowe również nie może wykraczać poza wartość odziedziczonych składników majątku, choć w tym przypadku obowiązek wykazania, że w skład masy spadkowej nie wchodzi składniki majątku, których wartość jest wystarczająca do uregulowania zadłużenia i dokonania zapisów zwykłych, spoczywa na spadkobiercach lub zapisobiercach. W takim przypadku ciężar wykazania, że inne składniki majątku tego rodzaju nie istnieją, spoczywa na spadkobiercach lub zapisobiercach.

Składniki majątku spadkowego wykorzystuje się do pokrycia następujących kosztów: kosztów pogrzebu spadkodawcy i powiązanych opłat; kosztów wykonania testamentu i likwidacji masy spadkowej; kosztów związanych z koniecznością uregulowania długów spadkodawcy; kosztów związanych z koniecznością wykonania zapisów zwykłych.

W przypadku współwłasności spadku wspomniane powyżej koszty pokrywa się wspólnie. Jeżeli dokonano działu spadku, każdy spadkobierca odpowiada wyłącznie proporcjonalnie do wysokości swojego udziału spadkowego.

9 Jakich dokumentów/informacji wymaga się zazwyczaj w celu zarejestrowania nieruchomości?

W odpowiedzi na to pytanie omówiono dokumenty i informacje, które należy przedłożyć, aby wpisać nieruchomość do rejestru, należne opłaty oraz sposób wniesienia wniosku o dokonanie wpisu w rejestrze (osobiście, pocztą tradycyjną lub za pośrednictwem internetu).

Wymagane dokumenty i informacje

We wniosku o wpisanie nieruchomości do rejestru należy przedstawić informacje na temat wnioskodawcy, okoliczności faktycznych i właściwości danej nieruchomości; do wniosku należy również załączyć wykaz dokumentów uzupełniających.

W rejestrze można wpisać wyłącznie te okoliczności faktyczne, które zostały potwierdzone prawnie w dokumentach uzupełniających.

Dokumenty sporządzone w języku obcym zostaną przyjęte wyłącznie po ich przetłumaczeniu zgodnie z obowiązującymi przepisami – jedyny wyjątek dotyczy dokumentów sporządzonych w języku angielskim, francuskim lub hiszpańskim, które zostaną przyjęte, jeżeli właściwy urzędnik władający danym językiem.

W przypadku konieczności oceny zasadności wniosku o dokonanie wpisu w rejestrze na gruncie prawa państwa trzeciego zainteresowana strona musi przedstawić treść takich regulacji za pomocą stosownych aktów.

Jeżeli wniosek o dokonanie wpisu w rejestrze dotyczy budynku, który nie został opisany, należy załączyć do niego dodatkowe oświadczenie zawierające informacje na temat imienia i nazwiska, statusu i adresu zamieszkania osób, które były jego właścicielami, zanim stał się on własnością osoby dokonującej przeniesienia, a także wyciąg z poprzedniego wpisu w rejestrze nieruchomości, chyba że wnioskodawca wyjaśni w oświadczeniu, dlaczego uzyskanie tych informacji nie jest możliwe.

Jeżeli wpis w rejestrze dotyczy udziału w nieopisanej nieruchomości stanowiącej współwłasność niepodzielną, we wniosku należy przedstawić imiona i nazwiska, informacje o statusie oraz adresy zamieszkania wszystkich *współwłaścicieli*.

Należne opłaty

Opłatę należy uiścić w chwili złożenia wniosku lub przesłać ją razem z wnioskiem. Wysokość opłaty jest proporcjonalna do szacowanej łącznej wartości nieruchomości. Jeżeli wspomniana opłata nie zostanie uiszczona w chwili wniesienia wniosku o dokonanie wpisu w rejestrze, wniosek taki może zostać odrzucony ze skutkiem natychmiastowym.

Jeżeli wniosek nie został odrzucony, mimo że wnioskodawca nie uiścił opłaty, służby odpowiedzialne za dokonywanie wpisów w rejestrze wyznaczają zainteresowanej stronie termin na uiszczenie zaległej opłaty, którego niedotrzymanie będzie skutkowało odrzuceniem wniosku.

Taką samą procedurę stosuje się w przypadku, gdy kwota pierwotnie wniesionej opłaty była zbyt niska i nie została skorygowana.

Składanie wniosku o dokonanie wpisu w rejestrze osobiście, pocztą tradycyjną lub za pośrednictwem internetu

Wnioski o dokonanie wpisu w rejestrze nieruchomości można składać osobiście, pocztą tradycyjną lub za pośrednictwem internetu.

Wnioski o dokonanie wpisu w rejestrze składane osobiście i pocztą tradycyjną muszą zostać sporządzone na piśmie i muszą być zgodne z formularzami zatwierdzonymi na mocy decyzji organu zarządzającego Instytutu ds. Rejestrów i Notariuszy (Instituto dos Registos e do Notariado, I.P.). Do formularzy należy załączyć dokumenty potwierdzające okoliczności faktyczne, które mają zostać uwzględnione we wpisie do rejestru, a także – w stosownych przypadkach – wspomniane powyżej dodatkowe oświadczenia.

Organy publiczne biorące udział w postępowaniu sądowym po stronie powodowej lub pozwanej, prokuratura, syndyci masy upadłościowej lub komornicy są zwolnieni z obowiązku korzystania z formularzy, o których mowa w poprzednim akapicie, niezależnie od tego, czy składają wnioski o dokonanie wpisu w rejestrze osobiście czy przesyłają pocztą tradycyjną.

Sądy, prokuratura, komornicy lub urzędnicy sądowi podejmujący czynności wchodzące w zakres odpowiedzialności komorników lub syndyków masy upadłościowej powinni przekazywać wnioski drogą elektroniczną, załączając do nich dokumenty niezbędne do dokonania wpisu w rejestrze oraz uiszczając należne opłaty.

Wnioski o wpis nieruchomości do rejestru można składać on-line na stronie internetowej <http://www.predialonline.mj.pt>. Jedyne procedury, których nie można przeprowadzić za pośrednictwem internetu, to procedury dotyczące uzasadnienia, zmiany lub zaskarżenia decyzji podjętych przez urzędnika stanu cywilnego.

Do złożenia wniosku o wpis nieruchomości do rejestru za pośrednictwem internetu wymagany jest certyfikat cyfrowy. Tego rodzaju certyfikatami dysponują obywatele legitymujący się portugalskim dowodem tożsamości, którzy aktywowali swój certyfikat cyfrowy, a także adwokaci, notariusze i *solicitadores*.

Kierownicy i dyrektorzy spółek handlowych lub spółek prawa cywilnego mających formę prawną spółek handlowych mogą poświadczyć zgodność przedłożonych przez siebie dokumentów elektronicznych z oryginalnymi dokumentami w formie papierowej przy składaniu wniosków o dokonanie wpisu w rejestrze za pośrednictwem internetu, jeżeli występują w charakterze zainteresowanych stron.

Uwaga:

Wnioski o wpis nieruchomości do rejestru mogą składać wyłącznie osoby lub podmioty upoważnione do tego na mocy obowiązujących przepisów. Tego rodzaju osoby lub podmioty wskazano powyżej, w odpowiedzi na pytanie „Czy należy ten dokument zarejestrować, a jeżeli tak, w jaki sposób?” w sekcji poświęconej dokumentom, który należy przekazać wydziałowi ksiąg wieczystych.

9.1 Czy wyznaczenie zarządcy jest obowiązkowe czy obowiązkowe na wniosek? Jeżeli jest to obowiązkowe lub obowiązkowe na wniosek, jakie czynności należy podjąć?

Jeżeli ma się odbyć postępowanie mające na celu sporządzenie spisu inwentarza, ustanowienie administratora spadku jest obowiązkowe. W takiej sytuacji należy powołać zarządcę spadku (*cabeça de casa*) odpowiedzialnego za zarządzanie spadkiem. Osoba występująca z wnioskiem o wszczęcie postępowania spadkowego wskazuje osobę, która zgodnie z obowiązującymi przepisami jest zobowiązana do pełnienia funkcji zarządcy spadku. Stosowne informacje w tym zakresie przekazuje się w formularzu wniosku o wszczęcie postępowania mającego na celu sporządzenie spisu inwentarza.

W okresie, w którym spadek pozostaje nieobjęty, może zaistnieć sytuacja, w której żadna osoba nie będzie prawnie upoważniona do zarządzania masą spadkową. W takim przypadku każdy spadkobierca jest uprawniony do dokonywania czynności zarządu spadkiem przed jego przyjęciem lub odrzuceniem. Jeżeli istnieje ryzyko, że składniki majątku wchodzące w skład spadku nieobjętego mogą stracić na wartości lub stan takich składników majątku może ulec

pogorszeniu, sąd ustanawia kuratora spadku. Sąd dokonuje odpowiednich czynności na wniosek prokuratury lub dowolnej zainteresowanej strony. Definicja spadku nieobjętego została już przedstawiona w odpowiedzi na pytanie „*Jaki organ jest właściwy: (...) do przyjęcia oświadczenia o zrzeczeniu się lub przyjęciu?*”.

9.2 Kto jest uprawniony do wykonania rozrządzenia na wypadek śmierci lub zarządzania masą spadkową osoby zmarłej?

Zarządca spadku

Co do zasady zarządca spadku jest odpowiedzialny za zarządzanie spadkiem do czasu jego likwidacji i działu.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami obowiązek zarządu spadkiem spoczywa kolejno na następujących osobach:

- a) na pozostającym przy życiu małżonku, o ile nie pozostawał on w separacji faktycznej ani sądowej ze zmarłym, jeżeli jest jego spadkobiercą lub jeżeli jest uprawniony do udziału w majątku wspólnym małżonków zgodnie z umową majątkową małżeńską;
- b) na wykonawcy testamentu, o ile spadkodawca nie postanowił inaczej;
- c) na krewnych będących spadkobiercami z mocy prawa;
- d) na spadkobiercach testamentowych.

Jeżeli cały spadek jest dzielony między zapisobierców, zapisobierca, któremu zmarły zapisał największą część spadku, w zastępstwie spadkobierców sprawuje zarząd spadkiem; jeżeli wysokość wszystkich zapisów jest równa, zarządcą spadku zostaje zwyczajowo najstarszy zapisobierca.

W ściśle określonych przypadkach odpowiedzialność za zarządzanie częścią lub całością składników majątku wchodzących w skład masy spadkowej może zostać powierzona wykonawcy testamentu lub powiernikowi zgodnie z informacjami przedstawionymi poniżej.

Wykonawca testamentu (*testamenteiro*)

W przypadku dziedziczenia na mocy testamentu spadkodawca może powierzyć jednej osobie lub większej liczbie osób zadanie polegające na dopilnowaniu wykonania jego ostatniej woli lub wykonaniu testamentu w całości lub w części. Tego rodzaju zobowiązanie określa się mianem zobowiązania do wykonania testamentu. Osobę powołaną przez spadkodawcę określa się mianem wykonawcy testamentu.

Powiernik (*fiduciário*)

Podstawienie powiernicze stanowi rozrządzenie, na mocy którego spadkodawca zobowiązuje wybranego spadkobiercę do zachowania nabytego spadku w odpowiednim stanie i przekazania go po śmierci innej osobie wskazanej przez spadkodawcę. Spadkobiercę, na którego spadkodawca nałożył takie zobowiązanie, określa się mianem powiernika. Beneficjenta podstawienia powierniczego określa się mianem spadkobiercy podstawionego. W ramach podstawienia powierniczego powiernik czerpie korzyści z otrzymanego majątku i zarządza nim.

9.3 Jakie uprawnienia przysługują zarządcy?

Uprawnienia zarządcy spadku

Zarządca spadku zarządza składnikami majątku zmarłego oraz – jeżeli zmarły pozostawał w związku małżeńskim objętym wspólnością majątkową – wspólnym majątkiem małżonków.

Zarządca spadku może zwrócić się do spadkobierców lub do osób trzecich o przekazanie składników majątku, do zarządzania którymi został powołany i które znajdują się w ich posiadaniu. Zarządca spadku może wszcząć postępowanie w sprawie wydania składników majątku wchodzących w skład spadku przeciwko spadkobiercom lub osobom trzecim oraz dokonywać odpowiednich czynności mających na celu odzyskanie wierzytelności spadkowych w przypadku, gdy zwłoka mogłaby zagrozić możliwości ich skutecznego odzyskania, lub w przypadku dobrowolnego zaspokojenia wierzytelności. Zarządca spadku ma obowiązek zbyć łatwo psujące się produkty rolne lub inne łatwo psujące się towary i może wykorzystać uzyskane w ten sposób przychody do pokrycia kosztów pogrzebu i powiązanych wydatków oraz opłat administracyjnych.

Zarządca spadku może również zbyć inne produkty rolne, jeżeli będzie to konieczne do pokrycia kosztów pogrzebu i powiązanych wydatków oraz opłat administracyjnych.

Poza opisanymi powyżej przypadkami, prawo do dziedziczenia może być wykonywane wyłącznie przez wszystkich spadkobierców łącznie, przy czym ta sama zasada obowiązuje w przypadku roszczeń wnoszonych przeciwko spadkobiercom.

Uprawnienia wykonawcy testamentu

Jeżeli w przypadku dziedziczenia testamentowego powołano wykonawcę testamentu, wykonawca ten korzysta z uprawnień przyznanych mu przez spadkodawcę.

Jeżeli spadkodawca nie określi uprawnień wykonawcy testamentu, zakres odpowiedzialności wykonawcy testamentu obejmuje: zorganizowanie pogrzebu i uregulowanie powiązanych kosztów; nadzorowanie wykonania dyspozycji testamentowych i – w stosownych przypadkach – dowodzenie ich zasadności w postępowaniach przed sądem; pełnienie funkcji zarządcy spadku.

Spadkodawca może zobowiązać wykonawcę testamentu do dokonania zapisów zwykłych oraz do wywiązania się z innych zobowiązań, jeżeli wykonawca testamentu jest jednocześnie zarządcą spadku, a w danym przypadku nie zachodzi konieczność sporządzenia spisu inwentarza. W tym celu wykonawca testamentu może zostać upoważniony przez spadkodawcę do sprzedaży wszelkich składników majątku spadkowego (niezależnie od tego, czy stanowią one ruchomości czy nieruchomości) lub składników majątku określonych w testamencie.

Uprawnienia powiernika

Powiernik nie tylko zarządza majątkiem otrzymanym w ramach podstawienia powierniczego, ale również czerpie z niego korzyści. Zastosowanie mają przepisy dotyczące korzystania z majątku w zakresie, w jakim nie są one sprzeczne z zasadami podstawienia powierniczego. Powiernik musi uzyskać zgodę sądu na zbycie lub obciążenie majątku otrzymanego w ramach podstawienia powierniczego.

Spadkobiercy i kurator spadku nieobjętego

Spadek nieobjęty stanowi majątek posiadający osobowość prawną. Dlatego też w jego imieniu można wszczynać postępowania, a inne podmioty mogą wszczynać postępowania przeciwko niemu. W przypadku braku osoby odpowiedzialnej za zarządzanie spadkiem można zastosować jedno z rozwiązań przedstawionych poniżej.

Przed przyjęciem lub odrzuceniem spadku każdy spadkobierca jest uprawniony do dokonania pilnych czynności administracyjnych w związku ze spadkiem nieobjętym. W przypadku gdy jest kilku spadkobierców i zostanie wniesiony sprzeciw, za wiążącą uznaje się wolę większości spadkobierców.

Kuratora spadku nieobjętego może również ustanowić sąd. Kurator jest odpowiedzialny za przeprowadzenie koniecznych czynności służących zabezpieczeniu interesu spadku oraz za dokonanie czynności, których późniejszych dokonanie mogłaby zagrozić interesom spadku. Kurator jest również odpowiedzialny za reprezentowanie spadku we wszystkich wszczętych przeciwko niemu postępowaniach. Aby móc rozporządzać składnikami majątku lub obciążać nieruchomości, cenne i wartościowe przedmioty, papiery wartościowe, lokale przedsiębiorstwa lub wszelkie inne składniki majątku, którymi rozporządzanie lub których obciążanie nie stanowi czynności administracyjnej, kurator musi uzyskać upoważnienie wydane przez sąd. Sąd udzieli takiego upoważnienia wyłącznie w przypadku, gdy dokonanie danej czynności będzie uzasadnione koniecznością zabezpieczenia składników majątku lub zapobieżenia ich utracie, koniecznością zaspokojenia długów spadkowych, koniecznością pokrycia niezbędnych kosztów lub kosztów użytecznych ulepszeń lub koniecznością zareagowania na pilną potrzebę.

Jeżeli spadek nie stanowi już spadku nieobjętego, ponieważ został przyjęty, ale w dalszym ciągu pozostaje niepodzielony, zgodnie z obowiązującymi przepisami każdy spadkobierca może zwrócić się do sądu o potwierdzenie statusu spadkobiercy oraz o odzyskanie całości lub części majątku spadkowego od osoby znajdującej się w posiadaniu takiego majątku z uwagi na fakt, że jest spadkobiercą, na podstawie innego tytułu prawnego lub bez takiego tytułu. Tego rodzaju wniosek określa się mianem wniosku o stwierdzenie nabycia spadku. Może go złożyć jeden spadkobierca bez udziału pozostałych spadkobierców, przy czym złożenie takiego wniosku pozostaje bez uszczerbku dla prawa zarządcy spadku do wystosowania wezwania o przekazanie składników majątku, do zarządzania którymi został powołany, zgodnie z informacjami przedstawionymi powyżej.

10 Jakie dokumenty zgodnie z prawem krajowym są zazwyczaj wydawane w toku i na koniec postępowania spadkowego, by poświadczyć status i prawa beneficjentów? Czy mają one szczególny skutek dowodowy?

Dokumenty potwierdzające status spadkobiercy lub zapisobiercy

Orzeczenia sądowe

Akty notarialne

Dokumenty poświadczające dziedziczenie wydawane przez urząd stanu cywilnego w postępowaniu uproszczonym

Wymienione powyżej dokumenty potwierdzają, że dana osoba jest spadkobiercą lub zapisobiercą.

Orzeczenia sądowe, akty notarialne i dokumenty poświadczające dziedziczenie wydawane przez urząd stanu cywilnego w postępowaniu uproszczonym stanowią dokumenty urzędowe o pełnej mocy dowodowej.

Akty te odnoszą się do rejestru prowadzonego przez urząd stanu cywilnego poprzez zamieszczenie adnotacji w akcie zgonu spadkodawcy.

Dokumenty potwierdzające dokonanie działu spadku

W przypadku dziedziczenia z mocy prawa

Orzeczenie wydaje właściwy sąd, który zatwierdza dział spadku dokonany w postępowaniu w sprawie sporządzenia spisu inwentarza. Wyrok zawiera informacje o tym, w jaki sposób określono udziały spadkowe (np. o składnikach majątku odziedziczonych przez poszczególnych spadkobierców lub zapisobierców). Wyrok stanowi dokument urzędowy o pełnej mocy dowodowej.

W przypadku dziedziczenia dobrowolnego

Dokument prywatny sporządzony w obecności adwokata bądź niezależnego specjalisty świadczącego usługi prawne (*solicitor*) i poświadczony przez nich zawierający informacje o sposobie podziału spadku. Tego rodzaju dokument nie jest dokumentem urzędowym, ale poświadczonym dokumentem prywatnym posiadającym moc dowodową równoważną pełnej mocy dowodowej.

Dokument zawierający informacje dotyczące działu spadku wydany w toku uproszczonego postępowania spadkowego prowadzonego przed urzędnikiem stanu cywilnego. Taki dokument stanowi dokument urzędowy o pełnej mocy dowodowej.

Akt notarialny poświadczający dokonanie działu spadku sporządzony przez notariusza. Taki dokument stanowi dokument urzędowy o pełnej mocy dowodowej.

Każdy z wymienionych powyżej dokumentów potwierdzających dokonanie działu spadku może zostać wykorzystany jako podstawa uprawniająca do wpisania składnika majątku spadkowego odziedziczonego przez spadkobiercę lub zapisobiercę do rejestru, niezależnie od tego, czy posiada on pełną moc dowodową, czy też nie.

Uwaga końcowa

Informacje przedstawione na tej stronie mają ogólny charakter, nie są wyczerpujące i nie są wiążące dla punktu kontaktowego, Europejskiej Sieci Sądowej w sprawach cywilnych i handlowych, sądów ani żadnych innych odbiorców oraz nie zwalniają zainteresowanych stron z obowiązku zapoznania się z obowiązującym ustawodawstwem.

Ta strona jest częścią portalu [Twoja Europa](#).

Państwa [opinia](#) na temat przydatności przedstawionych informacji jest dla nas ważna.

This webpage is part of an EU quality network

Ostatnia aktualizacja: 31/10/2023

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.